

RAQAMLI O'QUV MUHITIDA MUSTAQIL TA'LIMNI RIVOJLANTIRISHNING KONSTRUKTIV MODELINI

Egamova Feruza Nuraddin qizi

Osiyo Xalqaro Universiteti Xorazm filiali talabasi

Feruzagamova178@mail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli o'quv muhitida mustaqil ta'limni rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari hamda Constructivism yondashuvi asosida ishlab chiqilgan konstruktiv modelning o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida E-learning sharoitida talabalarning mustaqil bilim olish faoliyatini tashkil etish, ularning tanqidiy va kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, konstruktiv modelga asoslangan raqamli ta'lim muhiti o'quvchilarning mustaqil ishlash kompetensiyasini rivojlantirish, bilimlarni chuqur o'zlashtirish va ularni amaliyotda qo'llash samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: konstruktiv model, Constructivism, mustaqil ta'lim, raqamli o'quv muhiti, E-learning, ta'lim texnologiyalari, pedagogik innovatsiyalar, kompetensiyaviy yondashuv.

Annotation: This article analyzes the theoretical and methodological foundations of developing independent learning in a digital learning environment, as well as the

specific features of a constructive model developed on the basis of the Constructivism approach. In the course of the research, the mechanisms for organizing students' independent learning activities and developing their critical and creative thinking skills in the context of E-learning are examined. The results of the study show that a digital learning environment based on a constructive model is an important factor in developing students' independent learning competence, deepening knowledge acquisition, and increasing the effectiveness of applying knowledge in practice.

Keywords: constructive model, Constructivism, independent learning, digital learning environment, E-learning, educational technologies, pedagogical innovations, competency-based approach.

Аннотация: В данной статье анализируются теоретико-методологические основы развития самостоятельного обучения в цифровой образовательной среде, а также особенности конструктивной модели, разработанной на основе подхода Constructivism. В ходе исследования рассматриваются механизмы организации самостоятельной учебной деятельности студентов, а также развития их критического и креативного мышления в условиях E-learning. Результаты исследования показывают, что цифровая образовательная среда, основанная на конструктивной модели, является важным фактором развития компетентности студентов в самостоятельном обучении, углубления усвоения знаний и повышения эффективности их практического применения.

Ключевые слова: конструктивная модель, Constructivism, самостоятельное обучение, цифровая образовательная среда, E-learning, образовательные технологии, педагогические инновации, компетентностный подход.

Kirish. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi global ta'lim tizimida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Xususan, E-learning muhitining shakllanishi ta'lim jarayonini individuallashtirish, moslashuvchanlikni ta'minlash hamda uzluksiz ta'lim konsepsiyasini amalga oshirish imkonini bermoqda. Bunday sharoitda o'quvchilarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida qaraladi. Zamonaviy pedagogika fanida bilimlarni o'zlashtirishning samaradorligi o'quvchining faollik darajasi bilan chambarchas bog'liq ekani ilmiy jihatdan asoslangan.

Shu nuqtai nazardan, Constructivism yondashuvi ta'lim jarayonini tashkil etishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Mazkur nazariyaga ko'ra, bilim subyektiv tajriba asosida shakllanadi va o'quvchi tomonidan faol ravishda quriladi. Bundan tashqari, Instructional Design nazariyasida o'quv muhitini loyihalashda o'quvchining individual xususiyatlari, ehtiyojlari va kognitiv faoliyati hisobga olinishi zarurligi ta'kidlanadi. Raqamli o'quv muhitida bu omillarni integratsiyalash konstruktiv model orqali amalga oshiriladi. Mazkur maqolaning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda raqamli o'quv muhitida mustaqil ta'limni rivojlantirishning konstruktiv modeli tizimli yondashuv asosida tahlil qilinadi va uning samaradorligini oshiruvchi pedagogik shart-sharoitlar asoslab beriladi. Bugungi kunda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi o'quv jarayonini tashkil etishning yangi shakl va metodlarini talab etmoqda. Xususan, E-learning tizimining keng joriy etilishi natijasida o'quvchilarning

mustaqil bilim olish faoliyatini rivojlantirish dolzarb masalaga aylandi. Raqamli o'quv muhitida ta'lim oluvchi passiv tinglovchidan faol bilim yaratuvchiga aylanishi zarur.

Asosiy qism.

1. Mustaqil ta'limning nazariy-metodologik asoslari.

Mustaqil ta'lim — bu o'quvchining o'z-o'zini boshqarish, o'z faoliyatini rejalashtirish, nazorat qilish va baholashga asoslangan kognitiv jarayon hisoblanadi. Ilmiy adabiyotlarda bu jarayon ko'pincha self-directed learning tushunchasi bilan izohlanadi.

Mustaqil ta'lim quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi:

- **motivatsion komponent** (ichki va tashqi rag'batlar)
- **kognitiv komponent** (bilimni qayta ishlash)
- **metakognitiv komponent** (o'z faoliyatini nazorat qilish)
- **refleksiv komponent** (o'z-o'zini baholash)

Raqamli muhitda ushbu komponentlarning rivojlanishi o'quvchining individual ta'lim trayektoriyasini shakllantirish imkonini beradi.

2. Konstruktiv yondashuv va uning didaktik imkoniyatlari.

Constructivism nazariyasining asosiy g'oyasi — bilimning faol qurilishi va ijtimoiy muhit bilan o'zaro aloqada shakllanishidir. Ushbu yondashuv quyidagi didaktik tamoyillarni o'z ichiga oladi:

- faol o'rganish (active learning)
- kontekstual o'qitish (situated learning)
- ijtimoiy konstruksiya (social interaction)
- muammoli o'qitish (problem-based learning)

Konstruktiv modelda o'quv jarayoni muammoli vaziyatlar asosida tashkil etilib, o'quvchi mustaqil ravishda yechim topishga yo'naltiriladi. Bu esa yuqori darajadagi fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. Raqamli o'quv muhitida pedagogik integratsiya

Raqamli o'quv muhitida konstruktiv yondashuvni amalga oshirish uchun quyidagi pedagogik shartlar zarur:

- interaktiv ta'lim resurslarini yaratish
- o'quvchilar o'rtasida hamkorlikni tashkil etish
- moslashuvchan (adaptiv) o'quv tizimlarini qo'llash
- doimiy feedback (aloqa)ni ta'minlash

Masalan, Moodle platformasida forumlar, testlar, topshiriqlar va monitoring tizimlari orqali o'quvchining mustaqil faoliyati samarali boshqariladi.

Shuningdek, raqamli muhitda multimedia texnologiyalar (video, animatsiya, simulyatsiya) o'quv jarayonini vizuallashtirish va tushunishni osonlashtiradi.

4. Konstruktiv modelning strukturaviy komponentlari

Raqamli o'quv muhitida mustaqil ta'limni rivojlantirish modeli quyidagi tizimli elementlardan iborat:

◆ **Maqsadli komponent**

Ta'limning asosiy maqsadi — mustaqil fikrlovchi, kreativ va kompetent shaxsni shakllantirish.

◆ **Mazmuniy komponent**

O'quv materialini muammoli va amaliy yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

◆ **Jarayon komponenti**

O'quv faoliyati interaktiv metodlar asosida tashkil etiladi.

◆ **Baholash komponenti**

Baholash formatif va summativ shakllarda amalga oshiriladi.

Xulosa.

Mazkur maqolada raqamli o'quv muhitida mustaqil ta'limni rivojlantirishning konstruktiv modeli tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, Constructivism yondashuviga asoslangan model o'quvchilarning mustaqil faoliyatini tizimli ravishda rivojlantirish, ularning tanqidiy va kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish, hamda bilimlarni chuqur o'zlashtirish va amaliyotda qo'llash samaradorligini oshirishda samarali hisoblanadi. Raqamli o'quv muhitida interaktiv va adaptiv vositalar,

shuningdek, muammoli vazifalar orqali o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantirish konstruktiv modelning samaradorligini oshiradi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, mustaqil ta'limni rivojlantirish jarayonida o'quvchining motivatsiyasi, pedagogning metodik tayyorgarligi va texnologik infratuzilma muhim omillar sifatida xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, raqamli o'quv muhitida konstruktiv modelni qo'llash ta'lim sifatini oshirish, talabalarning yuqori darajadagi tafakkur ko'nikmalarini shakllantirish va zamonaviy kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladigan samarali yondashuvdir. Kelgusida ushbu modelni amaliyotga keng joriy etish va takomillashtirish, shuningdek, o'quv jarayonining monitoringini tizimli ravishda tashkil etish muhim vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati.

- 1. Begimkulov U.Sh.** *Pedagogik ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari* — monografiya, Toshkent: Fan, 2007.
- 2. Muratov K.K.** *Elektron ta'lim resurslari va multimediali elektron o'qitish vositalari orqali ta'lim muhitining rivojlanishi* — ilmiy maqola.
- 3. Muratov Khusan K.** *Implementation of independent educational activities of students* — xalqaro ilmiy jurnal maqolasi; talabalarning mustaqil faoliyatini tashkil etish metodikasi.
- 4. Muratov Khusan K., Abdulkhamidov S.M., Jabbarov R.R. va boshqalar.** *Methodology of Improving Independent Learning Skills of Future Fine Art Teachers* — talabalarning mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.

5. **Muratov X.X., Yusupova Sh.A.** *Umumiy o'rta ta'lim maktablarida dars mashg'ulotlarini autoplay media studio dasturi orqali integratsiyalash* — pedagogik texnologiyalarni qo'llash bo'yicha tadqiqot.

6. **Yakubbayev M.M.** – *Tillar o'qitish metodikasi va ta'lim texnologiyalari* (2025) — o'quv-metodik majmua, pedagogik texnologiyalar bo'yicha muhim adabiyot.

7. **“Zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalarni inkluziv ta'lim sharoitida mustaqil ta'limga qo'llash masalalari”** – ilmiy maqola, unda axborot texnologiyalarining mustaqil ta'limga ta'siri muhokama qilinadi.

8. **Ismailova G.F.** – *The Role of Digitization and Independent Learning In Enhancing Professional Competencies* — raqamli o'quv muhitida mustaqil ta'limning roli va natijalari haqida tadqiqot (Navoi davlat pedagogika instituti olimi).